

A zsidóság és a sajtó

Írta: Máthé Elek
theol. m. tanár

A hitleri Németország zsidóüldözéseivel kapcsolatban Grey lord, a nagynevű liberális angol államférfi, mondotta egy politikai beszédében, hogy ha az angolok követnék Németország példáját és visszavennék a zsidóktól azokat a polgári jogokat, amelyeket megadott nekik száz esztendővel ezelőtt, Anglia száz esztendővel menne visszafelé. Lehetséges, hogy a náci kancellár Németországja vállalni fogja azt az ódiomot, az általuk biztosra vett előnyökért, amelyet a történelem órájának ilyen száz esztendővel való visszaigazítása jelent. Hogy milyen és mennyi sikerrel, azt a közeli jövő fogja megmutatni. A mi szempontunkból inkább az a fontos, hogy egyrészt visszatekintve arra a legközelebbi, akár száz esztendő, akár annál rövidebb múltra, amióta a zsidóság a velünk azonos kulturális színvonalon álló álmokban teljes polgárjogot nyert; másrészt szét nézve magunk körül a jelen megoldásra váró problémái között, megformáljuk a magunk számára ezt a részletkérdést: *milyenek látjuk a zsidóság szerepét a világsajtó irányításában?*

A modern világsajtó kialakulása körülbelül ugyanaz alatt a száz esztendő alatt történt meg, amióta folyik a zsidóságnak az európai nemzetek kulturális közösségébe való felvétele és több-kevesebb sikerrel való beolvadása. A kettő azonban csupán párhuzamos esemény volt: ok és okozati viszonyt keresni a kettő között erőltetett dolog volna. A zsidóságot ösztönei és az ember majdnem azt mondaná: tehetségbeli adottságaik hajtották arra, hogy letagadhatatlanul fontos részt vegyenek a modern világsajtó kialakulásában. De az a tervszerű és céltudatos, majdnem gonoszság számba menő ravaszság, amellyel

Henry Ford gyanúsítja őket hódításuknak és térfoglalásuknak ezen a részén is, egészen bizonyosan távol van a tárgyilagos igazságtól. Amint hogy egyébként is igen kevés a meggyőző erő a zsidókérdésnek abban az egész elméletében, amelyet az amerikai iparfejedelem épít ki magának, magyar nyelvre is lefordított, jól ismert művében. (A nemzetközi zsidó. Stádium-kiadás, 1926.)

A modern világsajtó, amint azt maga Ford is mondja, különben sem zsidó, hanem brit találmány. A hírszerzés nemzetközi megszervezése a napóleoni háborúkból győztesen kikerülő és fel nem tartóztatható erővel kiépülő brit imperializmus egyik legelsőbbrendű kereskedelmi érdeke volt. A zsidóságnak az imént említett tehetségbeli adottsága igen közel állott ahhoz a munkamezőhöz, amelyet ez a feladat jelentett. A tömegek kiszolgálása, az eseményekkel csak a felszínen való, mozgékonyt, de nem elmélyülést kívánó érintkezés: ezek mind olyan kívánalmak voltak, amelyekre az átlagos zsidóban ritkán hiányzik bizonyos kongenialitás. A zsidóság szerepe az angol-szász újságírásban nem is lett probléma sohasem. Jó és használható munkaerők voltak, Angliában éppen úgy, mint az Egyesült Államokban is alkalmazták őket. Sőt vezető pozíciókba is kerülhettek, mint pl. a Daily Telegraph Levy-ja, vagy mint Amerika ismert nevű újságtulajdonosai, Ochs és Pullitzer. De, különösen Angliában, mindig megmaradtak a közízlés és a közvélemény engedelmes és alkalmazkodni kész kiszolgálóinak; erről mindenki tárgyilagosan meggyőződhetik, ha az angol-szász sajtóban valamennyi jártasságra szert tesz.

Gyakrabban szokta érni a zsidókat az a vád, hogy a modern sajtó legnemzetközibb szervein, a nemzetközi hírügynökségeken (Reuter, Havas) keresztül érvényesítik a maguk romboló befolyását. Ez a vád, szerintünk, egészen felszínes és nem is igaz. Ezek a nagy nemzetközi hírügynökségek valóban a zsidó szellem teremtései, abból a szempontból, hogy pontos kiszolgálást akarnak nyújtani személytelen és minden faji vagy nemzeti jelleg nélküli, tarka nemzetközi közönségüknek. De elfogulatlanul nehéz volna azt állítani, hogy pl. cionista propagandát üznének, felül azon a mértéken, ameddig a nemzetközi érdeklődés

tudomást kíván szerezni a cionizmusról, úgy mint a világ-események nagy mozaikjának egyik alkotó tényezőjéről. Ilyen szempontból, mondjuk, Gandhi, a fasizmus, a spanyol republikánizmus vagy De Valera ír nacionalizmusa sokkal fontosabb nekik, mint pl. a telavivi cionista egyetem új héber nyelvet alkotó reformja. Hogy ez az egész nemzetközi hírszolgálat sivár és lélektelen: ez igaz. De ezért igazságtalanság volna a zsidókat tenni meg bűnbaknak. Ők csupán azt teszik ezen a téren is, mint annyi más téren: *a pult mögött álló kalmár alázatos meghajtásával igyekeznek a maguk képességeihez képest kiszolgálni a közízlést.* Hogy ez a közízlés rossz, elfajult és beteg, az szomorú valóság. De a zsidóság által megteremtett nemzetközi sajtó, helyesebben hírszerzés és hírszolgálat, legfeljebb utána megy és az igényeit elégíti ki ennek a rossz, elfajult és beteg közízlésnek, de nem ő teremtete meg.

Ha mégis kell kifogásokat emelni a zsidóság ellen a nemzetközi sajtóban elfoglalt szerepükért, az csak az lehet, hogy ennek *a közízlésnek emeléséért semmit nem tesznek, sőt azt, amennyiben rajtuk áll, inkább elsekélyesítik és ha lehet, még közönségesebbé és durvábbá teszik.*

Nem kell különösebb éleslátás ahhoz, hogy bárki is észrevegye a zsidóságnak jellegzetes kiszolgáló és kalmár szerepét a sajtóban. Az emberi szellem alkotásainak értékeket jelentő kitermelése ezen a téren sem származik tőlük: ők csak a kiszolgálói, a *manager-ei* tudnak lenni azoknak a *valeur-öknek*, amelyeket kézhez kapnak. Nagyszerű hírszerzők voltak mindig, de éppen olyan gyengék és balkezesen ügyetlenek, mihelyt az újságírás egyetlen és legfőbb szellemi termékéről, a szó legnagyobb igényeket jelentő értelmében vett publicisztikáról volt szó. Ha megengedünk magunk egy kis, de majdnem elkerülhetetlen általánosítást, azt kell mondanunk, hogy az angol sajtónak vitán felül álló elsőségét az adja meg, hogy az angol faj különösen alkalmas a legmagasabb színvonalat jelentő publicisztika kifejllesztésére; a német sajtó „elzsidósodás”-át pedig éppen az okozta, hogy a német faj az újságírásnak ebben a döntően fontos ágában majdnem annyira tehetségtelen, mint amilyen tehetséges az angol.

Most pedig, ha egészen közélről a mi sajtós viszo-

nyainkat vesszük vizsgálat alá, úgy hisszük nem vagyunk elfogultak önmagunkkal szemben, ha azt állítjuk, hogy a modern újságírás követelményeinek nézőpontjából tekintve, mi magyarok, ami tehetségeinket és adottságainkat illeti, sokkal közelebb állunk az angol, mint a német típushoz. A modern magyar újságírás legkorábbi hagyományai — Kossuth Lajos Pesti Hírlapja és Kemény Zsigmond Pesti Naplója, de még Csávolszky és Eötvös Károly Egyetértése, Rákosi Budapesti Hírlapja is — ehhez a nemesebb sajtó-típushoz tartoznak. Ez az angol típussal azonos sajtó a nemzeti közvéleményt igyekezett mindig úgy irányítani, hogy az a legnemesebb indítóokok vezetésével tartsa ellenőrzés alatt a politikát és közéletet egyaránt. Ilyen irányítást a zsidó szellemmel kongeniális, hírszerző, a tőzsdei érdekeket vagy csupán a *valeur* nélküli emberi kíváncsiságot kiszolgáló, tiszta zszurnalisztikává vált, kommerciális szellemű sajtó soha nem tud végezni. Angliába is betört a kommerciális és a milliós tömegek ízlését kiszolgáló sajtó szelleme, német és zsidó hatásra. De ennek a szellemnek ottani termékei, a milliós példányszámokat hajszoló és „sárga sajtó”-nak megbélyegzett, „boulevard” lapok a Daily Express és Daily Mail, hasonlóképpen az Egyesült Államok „tabloid” napilapjai, legtöbbször le is mondtak a közvélemény irányításáról, és egyszerűen kiszolgálják tömegeik hír-kíváncsiságát. A közvélemény irányítói pedig továbbra is megmaradtak a publicisztai irány hagyományai mellett kitaró nagy napilapok, mint a Times, a Manchester Guardian, a Daily Telegraph és a Glasgow Herald. Ezek a lapok elsősorban Nagybritanniában, de Nagybritannia határain túl is, hangadói és kifejezői annak a brit szellemnek, amely, különösen politikai téren, a világ sorsának legnagyobb hatalmat képviselő intézője.

A magyar újságírásba a század első éveiben az „Az Est” megalapításával tört be a minden régi és kipróbált értéket lealacsonyító, német és zsidó szellemű boulevardizmus. A betörés nem járt teljes sikerrel. Egyrészt a háborúelőtti évtized túlságosan is rövid idő volt a régi hagyományok felörléséhez; másrészt a nemzetközi, kommerciális érdekek szolgálatában álló, zsidó szellemű újság-

írás számára a legnemesebb publicisztai hagyományokon felnőtt magyar olvasóközönség sokkal nehezebb hódítási terület volt, mint volt az átlagos német olvasóközönség, amelyet a zsidó szellemű újságírás sokkal könnyebben sajátított ki magának, nem kicsiny részben a németiség nagyfokú politikai tehetségtelensége és elmaradottsága miatt.

A háború utáni másfél évtized alatt Magyarországon a zsidókérdés egyik legtöbbet vitatott harci területe éppen a sajtókérdés volt. A „keresztény kurzus”, amely politikailag annyira idegenül állt szemben a fajtája szerint tiszta magyarság legjobb és legnemesebb hagyományával, igen nagy hibákat követett el ezen a téren is. Ennek oka az imént már említett, *politikailag* tehetségtelen és javíthatatlanul kontár, német szellem túlságos érvényesülése volt. Ez a szellem egyidőre úgy elnyomta az egészséges magyar politikai ösztönök érvényesülését, mint a gaz tudja felverni az elhanyagolt és nemes gabonamagnak szánt szántóföldet. Legalább is a féktelen gyűlöletnek az a szelleme, amely a sajtó kérdéseiben is annyira hangos volt és olyan magabízóan volt türelmetlen, feltétlenül erre a botor német szellemre vezethető vissza. A náci Németország első hónapjainak féktelenkedő és a németiségnek külpolitikailag mérhetetlenül sokat ártó zsidóüldözései és az egész, ellen-szenves „*völkisch*” gondolat erőszakolása, ezt a feltevést eléggé alátámasztják.

Semmiesetre sem volna magyar gondolkodásra valló cselekedet a zsidóságot ilyen nekünk idegen, gyűlölködő szellemmel kergetni ki a magyar újságírásból. Meg kell találni számukra az őket megillető helyet. Ez annál könnyebb, mert a legtöbb esetben ők maguk is igyekeznek ösztöneik egészséges parancsának engedelmességgel, ezt az őket megillető helyet megtalálni. A közvéleményt irányítani tudó publicisztikának képzett és munkájukhoz értő képviselőit, olyan újságírókat, akik a régi magyar újságírást a legmagasabb nyugateurópai színvonalon tudták tartani, a legtöbbször ők maguk sem keresik a saját soraikban. Ezen a téren még a legnagyobb zsidó arányszámú szerkesztőségekben sincs zárva az érvényesülés útja azok előtt, akik az igazi magyar szellem és politikai

gondolkodás legtisztább és legnemesebb eszményeiért akarnak tollukkal harcolni.

Más oldalról viszont *el kell ismerni azt, hogy a háború utáni években a nemzeti szellem megerősödése a sajtó terén csak egészséges vállalkozási kedvet és érvényesülési vágyat hozott olyan körökben, amelyek ezt megelőzőleg meglehetősen könnyen nézték, hogy a nemzet életében annyira fontos szerepet játszó sajtót úgyszólván teljesen kezdi kisajátítani magának az a zsidóság, amely ha a magyarság iránt nem is volt éppen ellenséges vagy rosszindulatú, de a magyarság céljait megérteni teljesen, éppen idegen volta miatt, sohasem tudta.* Egy kicsit optimistának és bizakodónak tetszik talán ez a megállapítás, de mi úgy hisszük, hogy a sajtó terén a zsidókérdés szempontjából súlyosabb veszedelmek nem fenyegetnek bennünket és elsősorban rajtunk áll, kik a szívünkkel és a vérünkkel vagyunk magyarok, hogy a magyar sajtó annyi tudatossággal és hivatásérzettel harcoljon ismét a magyarság legszentebb eszményeiért, mint harcolt az a sajtó, amelynek vezető szellemei Kossuth Lajos és Kemény Zsigmond voltak.